TE-palvelut
tjänster | services

HE 93/2020 vp

9.6.2020

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Uudenmaan TE-toimiston lausunto: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain 11 luvun 4 b ja 4 c §:n muuttamisesta sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden työttömyysturvalain ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annettujen lakien muuttamisesta

Uudenmaan TE-toimisto kannattaa lakiesityksen ehdotusta, että yhdenmukaistetaan väliaikaisiksi tarkoitettujen muutosten voimassaolon päättyminen ja jatketaan voimassaoloa riittävän pitkälle.

Uudenmaan TE-toimistossa on 27.5.2020 mennessä annettu työttömyysturvalain väliaikaisten säännösten voimassaolon perusteella yhteensä 40 177 työvoimapoliittista lausunta. Näistä lausunnoista lomautettujen työttömyysetuusoikeutta koskevia lausuntoja on 26 243 kappaletta ja yrittäjien työmarkkinatukioikeutta koskevia lausuntoja 13 934 kappaletta. Nämä lausunnot on annettu määräaikaisina säännösten voimassaolon päättymiseen asti. Jos lomautettujen työttömyysturvaoikeutta ja yrittäjien työmarkkinaoikeutta koskevia työttömyysturvalain väliaikaisten säännösten voimassaoloa jatketaan, tulee TE-toimiston antaa uudet työvoimapoliittiset lausunnot kaikille niille lomautetuille ja yrittäjille, jotka aikovat hakea etuutta edellisen lausunnon päättymispäivän jälkeen. Jotta turvataan TE-toimiston kyky antaa lausuntoja käytettävissä oleva henkilöstöresurssi huomioiden, pitää Uudenmaan TE-toimisto hyvänä ratkaisuna säilyttää TE-toimistoille annettu väliaikainen harkintavalta työnhakijoiden haastattelujen järjestämiseen.

**Lomautettujen oikeus työttömyysetuuteen**

Esityksessä todetaan, että työttömyysturvalain väliaikaista lomautetun työttömyysturvaoikeutta koskevaa säännöstä muutettaisiin siten, että lomautetun työllistyessä kokoaikaiseen työhön yli kahden viikon ajaksi hänellä ei enää olisi oikeutta työttömyysetuuteen. Uudenmaan TE-toimisto pitää tätä muutosta hyvänä, koska se selkeyttää lomautettujen tilannetta siltä osin, kun lomautetut työllistyvät yli kaksi viikkoa kestävään kokoaikatyöhön.

**Yrittäjien oikeus työmarkkinatukeen**

Esityksessä todetaan, että työttömyysturvalakia on muutettu 30.6.2020 asti voimassa olevalla säännöksellä siten, että yrittäjällä voi olla oikeus työmarkkinatukeen, jos hänen päätoiminen työskentelynsä yrityksessä on päättynyt COVID-19 –Pandemian takia. Työmäärän vähentymisen lisäksi henkilön päätoimisen työskentelyn voidaan katsoa päättyneen, jos yritystoiminnasta saatava tulo siinä jokaista yrittäjänä työskentelevää henkilöä kohti on vähemmän kuin 1 089,67 euroa kuukaudessa ja tulon vähentyminen johtuu COVID-19 –pandemiasta.

UUDENMAAN TYÖ- JA ELINKEINOTOIMISTO I NYLANDS ARBETS- OCH NÄRINGSBYRÅ
Postiosoite/Postadress: PL 1003, 00521 Helsinki I PB 1003, 00521 Helsingfors I Käyntiosoite: Opastinsilta 12 B, 5. krs. I Besökadress: Semaforbron 12 B, 5. vån.

Puh (vaihde) 0295 040 000
Tfn (växel) 0295 040 000

www.te-palvelut.fi/uusimaa
www.te-tjanster.fi/nyland

Lakia sovellettaessa on noussut esiin tilanteita, joissa henkilön yritystoiminta on katsottavissa sivutoimiseksi työttömyysturvalaissa muulla perusteella esimerkiksi työmäärän vähäisyyden perusteella tai samanaikaisten normaalisti edenneiden päätoimisten opintojen perusteella ja tähän sivutoimiseen yritystoimintaan on myös COVID-19-pandemia vaikuttanut siten, että tulot ja työmäärä yritystoiminnassa ovat edelleen vähentyneet. Lain sanamuoto viittaa siihen, että väliaikainen lakimuutos on sovellettavissa vain päätoimiseen yritystoimintaan. Tämä aiheuttaa tilanteita, missä esimerkiksi yritystoimintansa ohessa työssäoloehdon täyttävää osa-aikatyötä tehneen yritystoiminta katsotaan sivutoimiseksi työhistorian perusteella ja tällöin henkilön tulee olla valmis vastaan ottamaan kokoaikatyötä ja TE-toimiston tarjoamia palveluja ja muutenkin täyttää työttömyysetuuden saamisen ns. normaalit edellytyksen vaikka henkilö olisi tullut TE-toimiston asiakkaaksi nimenomaan siitä syystä, että COVID-19-pandemia on vaikuttanut yrityksen tilanteeseen ja henkilön tavoitteena olisi turvata yritystoimintansa selviytyminen pandemiatilanteessa. Samoin henkilöt, jotka ovat opiskelleet yritystoiminnan ohella päätoimisia opintoja eivät ole oikeutettuja työttömyysetuuteen päätoimisten opintojen vuoksi jos yritystoiminta voidaan katsoa heille sivutoimiseksi opintojen perusteella. Nämä henkilöt ovat siis vaarassa pudota täysin yrittäjille suunnatun työmarkkinatuen ulkopuolelle, vaikka he olisivat tulleet TE-toimiston asiakkaaksi nimenomaan siitä syystä, että COVID-19-pandemia on vaikuttanut yrityksen tilanteeseen ja henkilön tavoitteena olisi turvata yritystoimintansa selviytyminen pandemiatilanteessa. Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan lakia tulisi selkiyttää siten, että väliaikainen muutos soveltuisi myös sivutoimisille yrittäjille.

Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan yrittäjiä koskeva väliaikainen muutos tulisi ulottaa koskemaan myös omassa työssä työllistyjiä, sillä tällä hetkellä esimerkiksi osakeyhtiöiden toimitusjohtajat eivät ole oikeutettuja työttömyysetuuteen väliaikaisten muutostenkaan jälkeen, jos heidän työskentelynsä yrityksessä ei ole päättynyt. Osakeyhtiöiden toimitusjohtajat, jotka eivät ole työttömyysturvalain mukaisesti yrittäjäasemassa katsotaan työttömyysturvalaissa omassa työssä työllistyjiksi, jolloin heitä ei myöskään ole mahdollista esimerkiksi lomauttaa.

Esityksessä todetaan, että jos yrittäjä kuitenkin kieltäytyy ilman pätevää syytä työnantajan hänelle yksilöidysti tarjoamasta työstä, yrittäjälle voi tulla asetettavaksi korvaukseton määräaika. Työttömyysturvalain 11 luvun 4c §:n mukaan työnhakijan oikeuteen saada työmarkkinatukea ei sovelleta työttömyysturvalain 2 a luvun 14 §:ää. Tästä voi muodostua tilanne, jossa henkilö voi saada useita korvauksettomia määräaikoja työnantajan hänelle tarjoamasta työstä kieltäytymisestä, koska häneen ei sovelleta, mitä työttömyysturvalaissa sanotaan moitittavan menettelyn toistuvuudesta. Väliaikaisten muutosten jatkuessa vuoden loppuun on varsin todennäköistä, että tällaiset tilanteet aktualisoituvat. Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan moitittavan menettelyn toistuvuutta tulisi soveltaa niihin tilanteisiin, joista väliaikaisen lakimuutoksenkin jälkeenkin henkilölle voidaan asettaa työttömyysturvalain mukainen korvaukseton määräaika. Tämä koskee myös lomautettujen väliaikaista lakimuutosta.

Esityksessä todetaan, että yrittäjien työmarkkinatukioikeutta koskevaa työttömyysturvalain väliaikaista 11 luvun 4 b §:ää muutettaisiin sisällöllisesti siten, että työllistyminen yli kaksi viikkoa kestävään kokoaikatyöhön estäisi työttömyysetuuden saamisen. Uudenmaan TE-toimisto pitää tätä muutosta hyvänä, koska se selkeyttää yrittäjien tilannetta siltä osin, kun yrittäjät työllistyvät yli kaksi viikkoa kestävään kokoaikatyöhön.

**Työllistymissuunnitelman toteuttamisen laiminlyönti**

Esityksessä todetaan, että työllistymissuunnitelmien toteuttamisen automaattinen seuranta verkkopalvelussa on keskeytetty. Lisäksi työttömyysturvalakia on muutettu väliaikaisesti siten, että säännöstä, joka koskee työttömyysetuuden menettämistä työllistymissuunnitelman toteuttamatta jättämisen perusteella, ei sovelleta.

Työllistymistä edistäviin palveluihin osallistumisesta sovitaan työllistymissuunnitelmassa. Kun työllistymissuunnitelmien toteuttamisen automaattinen seuranta verkkopalvelussa on keskeytetty, mutta työttömyysturvalain 2a luvun 12 § sovelletaan edelleen, joudutaan TE-toimistossa seuraamaan työllistymissuunnitelmien toteutumista palveluiden osalta. Käytännössä suunnitelmien manuaalinen seuraaminen tapahtuu työnhakijoiden haastatteluiden yhteydessä. Kun haastatteluita ei COVID-19 -pandemian aiheuttaman

ruuhkatilanteen vuoksi pystytä säännöllisesti järjestämään, tulevat palveluista kieltäytymiset ilmi jälkikäteen, ja niistä mahdollisesti annettavat sanktiot aiheuttavat työnhakijoille etuuden takaisinperintää.

Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan väliaikaista lakia tulisi muuttaa siten, että se ulotettaisiin koskemaan myös työllistymistä edistävästä palvelusta kieltäytymistä siltä osin, kun palvelusta on sovittu pelkästään työllistymissuunnitelmassa. Henkilölle ei siis asetettaisi korvauksetonta määrä aikaa sillä perusteella, että hän ei ole hakeutunut tai aloittanut työllistymistä edistävää palvelua työllistymissuunnitelmassa sovitulla tavalla, ellei palvelua ole myös erikseen tarjottu henkilölle.

**Työnhakijan haastattelut**

Uudenmaan TE-toimisto kannattaa lakiesityksen ehdotusta, että työnhakijan haastattelun järjestämistä koskevaa väliaikaisen muutoksen voimassaoloa jatkettaisiin vuoden 2020 loppuun sekä ehdotettuja säännöksiä siitä, että tarkoituksenmukaisuusharkinnassa olisi huomioitava työnhakijan palvelutarve, alueen työmarkkinatilanne ja työ- ja elinkeinotoimiston tehtävien hoitaminen.

**Verkkopalvelun käyttö ja työnhaun voimassaolo**

Uudenmaan TE-toimisto kannattaa lakiesityksen ehdotusta, että työnhaun voimassaoloa koskevan väliaikaisen säännöksen voimassaoloa jatkettaisiin vuoden 2020 loppuun sekä, että säännöstä muutettaisiin lisäksi siten, että se koskisi myös tilanteita, joissa työnhakija on ilmoittanut muutoksesta tilanteessaan. Lakiesityksessä ehdotetaan, että muutosilmoitusten yhteydessä sähköisen palvelutarpeen arvion tai työllistymissuunnitelman tekemättömyyteen johdosta katkenneita työnhakuja voidaan korjata takautuvasti voimaan 16.3.2020 lähtien. Uudenmaan TE-toimisto kannattaa lakiesityksen ehdotusta, että säännöksen takautuva soveltaminen edellyttää henkilön pyyntöä.

**Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu**

Uudenmaan TE-toimisto kannattaa JTYPL:n mukaisten omaehtoisten opintojen enimmäisajan lisäämistä esityksen mukaisesti väliaikaisesti siten, että JTYPL:n 6 luku 5 § olisi yhdenmukainen TTL 2 luku 10 a § (lyhytkestoiset opinnot) koskevien muutosten kanssa. Lakimuutoksen myötä sellaisten asiakkaiden opinnot, joita ei opetusjärjestelyihin vedoten ole voitu jaksottaa JTYPL:n mukaisesti, voidaan saattaa loppuun ilman pelkoa toimeentulon kohtuuttomasta menetyksestä tilanteessa, jossa opintojen suorittamisen viivästyminen ei johdu opintojen laiminlyönnistä. Muutos parantaa niiden opiskelijoiden valmistumismahdollisuuksia, joiden opintojen etenemisen seurantaa on kevennetty tai voidaan keventää, mutta joiden opintoaika tilanteesta johtuen venyy yli enimmäisajan. Väliaikainen lakimuutos mahdollistaa osaltaan osaavan työvoiman tarjontaa akuutin tilanteen helpottuessa eikä aikaisempi opintojen tukeminen mene hukkaan opintojen keskeytyessä toimeentulosta johtuviin syihin. Uudenmaan TE-toimisto kannattaa menettelytapana asiassa asiakkaan omaa ilmoitusta. Oppilaitoksen selvitystä opintojen viivästymisestä tulisi pyytää vain poikkeustilanteessa, esimerkiksi epäiltäessä väärinkäytöstä tai opintojen laiminlyöntiä.

Tiina Korhonen, johtaja Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto